

På et udenlandsk museum uden vægge

- erfaringer fra fire ugers international erfaringsudveksling på Stedelijk Museum i Amsterdam

Af Marianne Grymer Bargeman, leder af enheden for børn og unge, Statens Museum for Kunst

Et turnerende museum på musikfestival. Kulturpas til alle unge (www.cjp.nl). Gratis skolebus til og fra museum. Tre årlige skolebesøg på museum betalt af kommunen (kunstkijkuur). Kulturelt medborgerskab. Lærerpas. Vekslede udstillinger i lufthavnen og på central stationen. Svævende udstillingsrum til videokunst. Weekendskole for udsatte børn (i samarbejde med kunstnere, advokater, computerprogrammører og doktorer). Intern kulturkoordinator på alle skoler. Og så videre. Og så videre.

Ideer inspirerer, og idékataloget fra Holland er omfattende. Nogle ideer implementerer jeg let i en dansk museumssammenhæng. Andre ideer modner og udvikler sig i en anden retning over tid. Fire ugers international erfaringsudveksling er også tid til at komme bagom ideerne. Tid til at forstå det sted, de udspringer fra. Holland er om noget museumsland med over 1000 museer. Landet har en lang tradition for formidling og undervisning, og det er næppe tilfældigt, at kultur, undervisning og videnskab her tilhører samme ministerium. Det er et land kendt for mod til at arbejde på tværs af organisationer og traditionelle faggrænser. Diversitet er gennemgående, også grafisk, og udtrykket befinder sig milevidt fra den smagskonsensus, som præger danske museer.

Diversiteten er gennemgående, også grafisk, og befinder sig milevidt fra den smagskonsensus som præger danske museer

Stedelijk Museum på Museumsplein i hjertet af Amsterdam er især er kendt for sin samling af det 20. århundredes kunst og design. Museet er i øjeblikket lukket ned pga. renovering og tilbygning, så det sted, jeg kommer til i midten af august 2009, er en slidt kontorbygning midt i et industrikvarter mellem autoophuggere og emballagefabrikker. Her arbejder konservatorer, kuratorer, fotografer, formidlere, bibliotekarer, kommunikationsmedarbejdere og administration på fjerde år.

Umiddelbart langt fra kunsten og de besøgende. Til gengæld i centrum for centrale spørgsmål som: Hvad er et museum uden vægge? Eller hvad er et museum udover en bygning med værdifulde genstande? Og i hvor høj grad former museets fysiske placering museets identitet?

Som en lokkende isbød

”Stedelijk i byen” (www.stedelijkindestad.nl) er et af flere forsøg på at finde svar. Det inkluderer en turnerende skurvogn, *de bouwkeet*. Skurvognen flytter rundt til forskellige bydele i Amsterdam, hvor den som en lokkende isbød forsøger at få folk i tale. Skurvognen udgør et interessant mødested mellem museumsfolk, kunstnere og mennesker, som ofte, sjældent eller aldrig bruger museet. I *bouwkeet* er der, foruden friskbrygget kaffe/te og en logbog (hvor alle kommentarer og iagttagelser skrives ned og analyseres af eksternt konsulentfirma), også workshops, foredrag, undervisning, film, events og videokunst¹. *Bouwkeet* er dog ikke blot en nødsituation. Den slags initiativer er en nødvendighed, hvis vi ønsker at undersøge, hvorfor nogle borgere ikke kommer på vores museer. Derfor er det også en erklæret målsætning hos Stedelijk, at de erfaringer, som disse års frivillige exil kaster af sig, skal inkorporeres i det fremtidige formidlingsarbejde og måden at tænke Stedelijk/museum på. Men hvilken ny viden får vi om brugerne og os selv som museum, og hvordan kan den viden være med til at nytænke museet og forestillingen om dets brugere på? Det spørger jeg min hollandske kollega om.

”*Bouwkeet* var tænkt som en midlertidig løsning, men nu kan vi ikke forestille os museet uden denne mobile enhed. Vi må flytte os, også helt fysisk, hvis vi fortsat vil være relevante for vores brugere”, siger Marlous van Gastel, som arbejder med undervisning og formidling på Stedelijk Museum. ”Folk bliver stadig mere begejstrede for *bouwkeet*, både eksternt og internt. Folk genkender den nu. Den har også fået meget presse. Ikke mindst i sidste weekend, hvor vi tog den med til Lowlands Festival. Dermed blev vi det første hollandske museum på en musikfestival²”.

---

¹ Af sikkerhedsmæssige grunde kan anden kunst ikke vises i *Bouwkeet* – til stor ærgrelse for alle. Til gengæld har det indtil for nylig været muligt at se dele af Stedelijks samling i andre omgivelser, fx på van Gogh Museet (”Avantgardes”), i de Nieuwe Kerk (”Hellig ild. Religion og spiritualitet i moderne kunst”) og gennem fire år i den rå industribygning Post CS (forskellige, ofte eksperimentelle, udstillinger af kunst efter 1968). Ifølge den oprindelige plan skulle en genåbning af museet nu være lige om hjørnet, men arbejdet trækker ud i mindst et år endnu.

² Lowlands festival er primært en musikfestival, men poesi, kunst og teater prioriteres stadig højere. Den havde 55.000 besøgende i 2009.

Stor succes med museum på musikfestival

Hvorfor skal et museum på festival, spørger jeg hende. ”Vi skal altid være der, hvor kultur og mennesker mødes. Med *bouwkeet* bliver vi som museum meget nærværende. *Bouwkeet* ændrer folks opfattelse af museet som statisk, elitært og isoleret. Omvendt bliver vi som museum mindet om verden udenfor. Vi lytter til folks ønsker og forventninger til museet og bliver klogere på, hvordan folk ser på os”. For mig at se bliver det afgørende, at overførselsværdien, altså det input, som museet tager med tilbage, bliver synlig ved genåbningen, for ellers kan projektet få den modsatte effekt. Brugerinddragelse forpligter, med andre ord.

Lige i medborgerskabet

Blikopeners er et andet inklusionsprojekt. Det minder på mange måder om Statens Museum for Kunsts ambitiøse arbejde med brugerinddragelse i forbindelse med Unges Laboratorium for Kunst (u.l.k.). Også på Stedelijk har de ansat 15 unge kunstpiloter (hvoraf et par stykker var med på Lowlands Festival). *Blikopeners* hedder de, og navnet referer både til dåseåbnere og det at åbne blikket. De arrangerer events for andre unge, rapporterer fra bl.a. Kulturnatten, omviser til særlige arrangementer og assisterer med forskelligt pædagogisk og formidlingsmæssigt udviklingsarbejde. Idealet er det samme her som på Statens Museum for Kunst: De unge efterlader et forandret museum og museet efterlader de unge forandrede og i forandring. Én forskel er dog påfaldende, og det er diversiteten i gruppen af *blikopeners*. Trods SMKs bevidste ambition om diversitet i forhold til køn, alder, etnicitet og geografi er kunstpiloterne alligevel påfaldende ens. I Holland er man mere konsekvent gået efter en etnisk, social og kulturel spredning. Gruppen inkluderer derfor helt naturligt også unge, som ikke klarer sig godt i uddannelsessystemet (fx pga. af lettere misbrugsproblemer) og unge, for hvem det stadig er grænseoverskridende at invitere eget netværk med til museale arrangementer til trods for at de er arrangeret og tilrettelagt for og af unge. Ifølge mine hollandske kolleger hviler succesen med at inddrage unge med forskellig baggrund først og fremmest på stor intern velvilje på museet og et tæt parløb med et uafhængigt konsulentfirma med speciale i unge (www.diversion.nl). Diversiteten, som *Blikopeners* repræsenterer, placerer under

alle omstændigheder Stedelijk Museum centralt i debatten om medborgerskab og museets rolle i samfundet.

Praktiske foranstaltninger og synligt fravær

Dette er blot et par eksempler på de erfaringer, jeg tager med hjem. På sin vis er min udveksling med Stedelijk er langt fra forbi, selvom Rosenborg nu atter udgør naboskabet. Stedelijk Museum og Statens Museum for Kunsts vil også i fremtiden fungere som hinandens opponenter mht.

brugerinddragelse og arbejdet med unge. Kun sådan styrker vi formidlingskompetencerne indenfor et relativt nyt område, som løbende kræver udvikling og evaluering for at være bæredygtigt.

Opholdet ved Stedelijk Museum er støttet af Kulturarvsstyrelsens formidlingspulje til international erfaringsudveksling (pulje 5). Puljen giver en unik mulighed for at komme tæt på en hverdag, der både ligner og afviger fra ens egen. På Stedelijk har jeg fulgt dagligdagen tæt, læst oplæg, rapporter og teori og deltaget aktivt i mange forskellige møder ligesom jeg selv har holdt oplæg på Stedelijk om det sted, jeg kommer fra. Desuden har jeg besøgt kolleger på mange af landets øvrige museer.

Møder på kryds og tværs af landegrænser og institutioner føder nye tanker og leverer stof til kreativitet og eftertanke. For en periode behøver ens tanker med andre ord ikke at flyve på *economy* eller med en hastighed, der scratcher enhver refleksion!

Overhovedet at finde tid til at hive fire uger ud af kalenderen for at suge næring i udlandet er nok forførende men næppe realiserbart, tænker mine danske kolleger måske, apropos. Jeg valgte at tage til Holland i forbindelse med afslutningen på min barsel. Det betød, at der på museet allerede var ansat en vikar, som kunne varetage mine arbejdsopgaver i perioden. Min (hollandske) mand overtog barslen og vores ældre børn fik plads på en skole i Amsterdam (at kende sproget i det land, man besøger, er i mine øjne en nødvendighed). Et ophold i udlandet kræver selvsagt en del research og planlægning – naturligvis afhængig af, hvordan man skruer det sammen - og jo flere man skal af sted, jo mere arbejde. Men indsatsen er lille i forhold til udbyttet.

Herfra skal i hvert fald lyde en opfordring til at tage ud. Nogle ting bliver først synlige, når man kommer på afstand. Ligesom det viser sig, at nogle museer bliver særdeles nærværende og synlige - netop i deres fravær.

Du er velkommen til at kontakte mig på marianne.bargeman@smk.dk hvis du ønsker artiklen uddybet.

Svævende udstillingsrum til videokunst skabt af den schweiziske kunster Pipilotti Rist på Museum Boijmans van Beuningen, Rotterdam